

Margaret
ATWOOD

PENELOPIADA

Traducere din limba engleză de

GABRIELA NEDELEA

NEMIRA

Coperta: Imagine © Shutterstock, Design © Christopher Gale
Prepress: Alexandru CSUKOR
Redactor: Mihaela STAN
Lector: Daniela ASAFTEI
DTP: Magda BITAY

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ATWOOD, MARGARET

Penelopiada / Margaret Atwood ; trad. din lb. engleză: Gabriela
Nedelea. – București: Nemira Publishing House, 2021

ISBN 978-606-43-1045-3

I. Nedelea, Gabriela (trad.)

821.111

Margaret Atwood

THE PENELOPIAD

Copyright © 2005 by O.W. Toad Ltd.

Published by arrangement with Canongate Books Ltd, 14 High Street,
Edinburgh EH1 1TE.

© Nemira, 2021

Tiparul este executat de tipografia ART GROUP PUBLISHING.

Orice reproducere, totală sau parțială,
a acestei lucrări și închirierea acestei cărți
fără acordul scris al editorului sunt strict interzise
și se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-43-1045-3

Miturile sunt povești universale, în afara timpului, care ne reflectă și ne conturează viețile – ele ne explorează dorințele, spaimile, dorurile și ne oferă narațiuni ce ne readuc în minte semnificația umanului. Seria *Miturilor* adună câțiva dintre cei mai buni scriitori ai lumii, fiecare povestind câte un mit într-o manieră contemporană memorabilă. Seria de autori îi include pe: Chinua Achebe, Margaret Atwood, Karen Armstrong, A. S. Byatt, David Grossman, Milton Hatoum, Natsuo Kirino, Alexander McCall Smith, Tomas Eloy Martinez, Victor Pelevin, Ali Smith, Donna Tartt, Su Tong, Dubravka Ugresic și Jeanette Winterson.

Familiei mele

„...Vicleanule Odiseu!... Cât de norocos ai fost să cucerești o nevestă de-o asemenea virtute! Fără cusur credința Penelopei, fiica lui Icarus, ți-a fost! Și cât de loial a păstrat ea amintirea soțului tinereților sale! Gloria virtuții ei nu se va șterge odată cu trecerea anilor, ci înșiși zeii cei nemuritori au să făurească o cântare minunată pentru urechile muritoare, în cinstea credincioasei Penelopa.“

Odiseea, Cartea 24 (191–194)

„...luă un odgon pe care îl văzuse la treabă pe corabia cu prora albastră, legă un capăt bine de o coloană din portic, iar pe celălalt îl azvârli pe după o grindă rotundă de sus, astfel încât picioarele să nu atingă pământul. La fel ca atunci când se prind sturzii cei cu aripi lungi sau turturelele în laț... tot așa și capetele femeilor fură iute aranjate într-un șir, cu ștreanguri în jurul gâtului, ca să le ducă spre cel mai jalnic sfârșit. O clipă, picioarele zvâcniră, dar nu pentru multă vreme.“

Odiseea, Cartea 22 (470–473)

Introducere

Povestea întoarcerii lui Odiseu în regatul său de acasă, din Itaca, după o absență de douăzeci de ani, e cunoscută cel mai bine din *Odiseea* lui Homer. Se spune că Odiseu și-a petrecut jumătate din acești ani luptând în Războiul Troian și pe cealaltă rătăcind de colo-colo, pe Marea Egee, încercând să se întoarcă acasă, îndurând greutăți, cucerind sau scăpând de monștri și culcându-se cu zeițe. Asupra caracterizării „vicleanul Odiseu“ s-au făcut multe comentarii: el este văzut ca mincinos convingător și ca artist deghizat – un bărbat care trăiește inteligent, ticluiește șiretlicuri și stratageme și e, uneori, prea deștept ca să-i fie bine. Protectoarea sa divină este Pallas Athena, zeiță care îl admiră pe Odiseu pentru disponibilitatea sa inventivă.

În *Odiseea*, Penelopa, fiica lui Icarus din Sparta și verișoara frumoasei Elena din Troia, e înfățișată drept chintesență a soției credincioase, o femeie cunoscută pentru inteligența și consecvența ei. Pe lângă faptul că

plânge și se roagă ca Odiseu să se întoarcă acasă, ea îi amăgește pe numeroșii pretendenți ce roiesc prin palatul său și îi mănâncă averea, încercând astfel să o forțeze să-l ia pe unul dintre ei de bărbat. Penelopa nu numai că îi duce de nas cu promisiuni false și țese un giulgiu pe care îl strică noaptea, amânând astfel hotărârea de a se căsători până la terminarea acestuia, ci o bună parte din *Odiseea* se ocupă de problemele pe care le are cu fiul ei adolescent, Telemah, atât de înclinat să se impună nu numai în fața pețitorilor obraznici și primejdioși, ci și în fața mamei sale. Cartea se sfârșește cu măcelărirea pețitorilor de către Odiseu și Telemah, cu spânzurarea celor douăsprezece slujnice care s-au culcat cu pețitorii și cu reunirea celor doi soți.

Dar *Odiseea* lui Homer nu este singura versiune a poveștii. Substanța mitică a fost la origine orală, precum și locală – mitul se povestea într-un fel într-un anumit loc și total diferit într-altul. M-am inspirat și din alte materiale decât *Odiseea*, mai ales în ceea ce privește detaliile descendenței Penelopei, copilăria și căsătoria ei, precum și zvonurile scandaloase care circulau despre ea.

Am ales să atribui relatarea faptelor Penelopei și celor douăsprezece slujnice care au fost spânzurate. Acestea din urmă formează un cor ce incantează sau cântă, axându-se pe două întrebări ce se ridică la orice lectură atentă a *Odiseei*: ce a condus la spânzurarea slujnicelor și ce voia Penelopa. Povestea, așa cum e relatată în *Odiseea*, nu ține: există prea multe inconsecvențe. Am fost mereu obsedată de slujnicele acelea spânzurate, la fel cum e și Penelopa în *Penelopiada*.

I

O artă inferioară

Acum, c-am murit, știi totul. Așa voiam să se întâmple, dar, ca atâtea alte dorințe de-ale mele, nu s-a împlinit. Știu doar câteva factoides¹. Inutil să precizez că moartea constituie un preț mult prea mare pentru satisfacerea curiozității.

De când sunt moartă – de când am ajuns în această stare fără oase, fără buze, fără sâni –, am învățat unele lucruri pe care aș fi preferat să nu le știu, ca atunci când asculți pe la uși sau când deschizi scrisorile altora. V-ar plăcea să citiți gândurile? Ia mai reflectați!

Aici toată lumea sosește cu un sac, precum cele în care se țin vânturile; numai că fiecare dintre sacii

---

¹ Un lucru acceptat, deși s-ar putea să nu fie adevărat, adică o speculație sau o presupunere. Termenul a fost inventat de Norman Mailer în *Marilyn: A Biography* (1973), cu înțelesul de „fapte care nu au existat înainte de apariția lor într-o revistă sau într-un ziar“ (n. tr.).

aceștia e plin de cuvinte – cuvintele pe care le-ai spus, pe care le-ai auzit, cuvintele care s-au spus despre tine. Unii saci sunt foarte mici, alții, mari; al meu e rezonabil ca mărime, deși o mulțime dintre cuvintele aflate acolo au legătură cu eminentul meu soț. Cât m-a prosttit el pe mine, zic unii. Asta era specialitatea lui, să prostească lumea. A plecat luând totul; altă specialitate de-a lui: plecările.

Părea totdeauna atât de veridic! Mulți sunt convinși că versiunea lui asupra desfășurării evenimentelor este cea adevărată, adică, mai mult sau mai puțin, câteva crime, câteva frumuseți seducătoare, câțiva ciclopi. Până și eu îl credeam din când în când. Știam că era șmecher și mincinos, numai că nu mi-a trecut prin minte că avea să își exerseze trucurile și minciunile pe pielea mea. Oare nu îi fusesem credincioasă? Oare nu l-am tot așteptat și așteptat, în ciuda tentațiilor – aproape imperioase – de a face altfel? Și la ce altceva să fi nădăjduit, odată ce versiunea oficială câștiga teren? O legendă constructivă. O bătă de altoit alte femei. De ce nu puteau ele să fie la fel de pline de tact, la fel de loiale și de îndurătoare precum fusesem eu? Acela era drumul lor, al cântărețelor, al torcătoarelor. *Nu-mi urmați exemplul*, îmi vine să vă urlu în urechi; da, da, în ale dumneavoastră! Numai că, atunci când vreau să urlu, parcă sunt o bufniță.

Fără îndoială, aveam niște bănuieli legate de cât era el de lunecos, de viclean, de șiret și de – cum să-i zic? – lipsit de scrupule, numai că mă făceam că nu văd nimic. Îmi țineam gura sau, dacă o deschideam, îi cântam în strună. Nu îl contraziceam, nu îi puneam

întrebări, nu intram în amănunte. Pe vremea aceea, îmi doream finaluri fericite, iar acestea se obțin cel mai bine dacă te abții să deschizi anumite uși și dacă te duci la culcare în timpul scandalurilor.

Dar, după ce evenimentele principale s-au încheiat și lucrurile au intrat pe un făgaș mai puțin legendar, mi-am dat seama că atâta lume râdea de mine pe la spate – rânjea, făcând glume, mai mult sau mai puțin murdare, la adresa mea – și că mă transformau într-o legendă sau în mai multe, pe care însă nu mi le doream spuse așa. Ce poate să facă o femeie când o bârfă scandaloasă străbate lumea? Dacă se apără, pare vinovată. Așa că am rămas în așteptare, să se strângă mai multe zvonuri.

Acum, că au mierlit-o cu toții, mi-a venit și mie rândul să brodez un pic asupra faptelor. Îmi datorez acest lucru. A trebuit să mă autoconvinc că povestitul este o artă inferioară. Numai babele, cerșetorii vagabonzi, cântăreții orbi, slujnicele și copiii apelează la ea – persoanele care au timp. Cândva pe oameni i-ar fi pufnit râsul dacă încercam să fac pe aedul – nimic nu e mai ridicol decât un aristocrat bâjbâind printre arte –, dar cui îi mai pasă de opinia publică acum? De opinia oamenilor de aici, de jos: de opinia umbrelor, a ecourilor? Așa că am să îmi torc propriul fir.

Dificultatea e că nu am gură să vorbesc. Nu mă pot face înțeleasă, cel puțin nu în lumea dumneavoastră, în lumea trupurilor, a limbilor și a degetelor, și, în mare parte din timp, nu am ascultători pe celălalt mal al râului. Aceia dintre dumneavoastră care s-ar putea să prindă câte o șoaptă ciudată sau un țipăt mai neobișnuit vor